

Αν κινδυνεύουμε από κάτι δεν είναι η "φούσκα"...

11/Οκτ/2019 00:02

Του Κώστα Στούπα

Αν κινδυνεύουμε από κάτι δεν είναι η "φούσκα"...

ΗΕλλάδα έστω και αργά εισήλθε στο κλαμπ των χωρών που δανείζονται με αρνητικά επιτόκια. Για την ακρίβεια προχθές 9 Οκτωβρίου 2019 το ελληνικό δημόσιο δανείστηκε με επιτόκιο -0,02% περί τα 488 εκατ. ευρώ.

Αναμφίβολα η ανάληψη της διακυβέρνησης από την Ν.Δ. του Κ. Μητσοτάκη συνέβαλε σε αυτήν την κατάσταση. Κυρίως όμως οφείλεται στην επιθετική πολιτική της ΕΚΤ.

Ηεξέλιξη αυτή εκλαμβάνεται σαν άλλη μια επιβεβαίωση της επιστροφής στην κανονικότητα για τη χώρα μας.

Αυτόπου συνιστά την ευρωπαϊκή και διεθνή κανονικότητα όμως είναι μια παράδοξη κατάσταση στρέβλωσης των φυσικών νόμων του δούνα και λαβείν...

Αρνητικέπιτόκιο σημαίνει πως κάποιος δανείζει σήμερα 100 εκατ. για να λάβει μετά από 10 χρόνια 99 εκατ.

Τααρνητικά επιτόκια είναι σαν κάποιος να πηγαίνει για μεροκάματα και στο τέλος της ημέρας αντί να πληρωθεί για την εργασία του να πληρώνει και από πάνω...

Γιατίνα πάρει κάποιος μια τέτοια απόφαση;

Έναενδεχόμενο είναι γιατί φοβάται πολύ όλες τις άλλες επιλογές και προτιμά να χάσει σε 10 χρόνια 10 εκατ. και όχι 90 εκατ.

Γιατί κάποιος δανείζει την Ελλάδα που χρωστάει κατά το κοινό λεγόμενο και της "Μιχαλούς" αφού το δημόσιο χρέος είναι πάνω από 300 δισ. ευρώ και είναι βέβαιο πως δεν θα μπορέσει ποτέ να αποπληρώσει αυτό το χρέος;

Μια απάντηση είναι γιατί αν επιλέξει να δανείσει τη Γερμανία θα πληρώσει υψηλότερο αρνητικό επιτόκιο.

Επιστροφίστην κανονικότητα λοιπόν μέσω της λογικής του παραλόγου.

Τούτο το τελευταίο μοιάζει με κάποιον που τον έχουμε κλείσει σε ένα φούρνο με την θερμοκρασία στους 200 βαθμούς και ύστερα τον βγάζουμε και τον βάζουμε σε ένα έτερο φούρνο όπου το θερμόμετρο δείχνει 150 βαθμούς.

Είναι βέβαιο πως αρχικά θα νιώσει ένα κύμα δροσιάς... Είναι θέμα χρόνου όμως πως θα ψηθεί και στον δεύτερο όπως θα ψηνόταν στον πρώτο.

Τα μηδενικά και αρνητικά επιτόκια έχουν "θανατηφόρες" παρενέργειες...

Τα αρνητικά επιτόκια σύμφωνα με μια πρόσφατη έρευνα της Deutsche Bank στην Ευρώπη έχουν δημιουργήσει σωρευτικές ζημιές σε συνταξιοδοτικά ταμεία (pension funds) περί τα 100 δισ. ευρώ.

Όσοι αγοράζουν εκδόσεις του ελληνικού δημοσίου με μικρότερο αρνητικό επιτόκιο προσπαθούν να επιβραδύνουν αυτήν την κατάσταση.

Τα ελληνικά συνταξιοδοτικά ταμεία ως επί το πλείστον δεν έχουν κεφάλαια να επενδύσουν γιατί με τις εισφορές που συγκεντρώνουν καταβάλουν συντάξεις και επειδή δεν φτάνουν συμπληρώνει και ο κρατικός προϋπολογισμός.

Άρα, "κερδάμε" και πάλι όπως συνήθιζαν να λένε οι αλήστου μνήμης Συριζαίοι είτε κέρδιζαν είτε έχαναν...

Τα αρνητικά επιτόκια έχουν στοιχίσει επίσης στις ευρωπαϊκές τράπεζες περί τα 24 δισ. ευρώ.

Οι ελληνικές τράπεζες δεν έχουν να φοβηθούν και πολλά καθώς ο βρεγμένος τη βροχή δεν την φοβάται. Ένα σημαντικό μέρος των ιδίων κεφαλαίων τους προέρχονται από αναβαλλόμενους φόρους... Τουτέστιν την φορολογία μελλοντικών κερδών.

Αυτός ενδεχομένως είναι ένας λόγος που ο Γενικός Δείκτης είναι κολλημένος κάτω από τις 1.000 μονάδες και καμιά τραπεζική μετοχή δεν έχει φτάσει στα επίπεδα των τιμών που έγινε η τελευταία ανακεφαλαιοποίηση το 2015.

Τα μηδενικά και αρνητικά επιτόκια γίνονται φθηνά δάνεια που αυξάνουν με γεωμετρική πρόοδο το παγκόσμιο χρέος. Αυξάνουν όμως και την κατανάλωση και αυτή αυξάνει τη ζήτηση και τα κέρδη των επιχειρήσεων.

Τα κέρδη του S&P 500 είναι στο υψηλότερο σημείο όλων των εποχών το ίδιο και οι τιμές των μετοχών. Τα διεθνή κεφάλαια, από τα οποία τα περισσότερα είναι pension funds, είναι υποχρεωμένα να διατηρούν τα 2/3 των κεφαλαίων σε ομόλογα με μηδενικά ή αρνητικά επιτόκια. Με το υπόλοιπο 1/3 "πουσάρουν" τις μετοχές και βγάζουν τα σπασμένα...

Όταν γυρίσουν οι μετοχές (πάντα κάποτε γυρίζουν) οι συνταξιούχοι θα είναι οι πρώτοι που θα το καταλάβουν και ας μην έχουν δει ποτέ μετοχή...

Μια άλλη παρενέργεια των μηδενικών και αρνητικών επιτοκίων όπως λέγαμε και την περασμένη Παρασκευή είναι η "φούσκα" των ακινήτων και των ενοικίων αλλά και η άνοδος της οικονομικής ανισότητας που "φουσκώνει" τον λαϊκισμό...

Αφού ανεβαίνουν οι τιμές των μετοχών και των ακινήτων αυτοί που κατέχουν και από τα δύο γίνονται πλουσιότεροι. Καθώς οι μισθοί δεν παρουσιάζουν την αντίστοιχη άνοδο κάποιοι μένουν πίσω. Αυτοί που μένουν πίσω αθροίζουν ένα κύμα δυσαρέσκειας επιρρεπές στον φθόνο, τις ακρότητες και άλλες εκδοχές του λαϊκισμού...

Η κατάσταση με τον S&P στις 3.000 μονάδες είναι πλήρως στρεβλή έστω και αν οι λογιστές των P/E υποστηρίζουν πως δεν είναι.

Η κατάσταση με τον S&P στις 3.000 μονάδες είναι εύκολα προβλέψιμη και πλήρως αντίστροφη με αυτή όταν ήταν κάτω από τις 1.000 μονάδες.

Στις 31 Οκτωβρίου του 2008 πριν σχεδόν από 11 χρόνια ο S&P 500 ήταν κάτω από τις 900 μονάδες και πήγαινε για τις 666 μονάδες όπου τερμάτισε λίγους μήνες αργότερα.

Όλοί τότε ήταν τρομοκρατημένοι και περίμεναν τα χειρότερα. Εκείνη τη μέρα το άρθρο της στήλης είχε τίτλο: "Αν κινδυνεύουμε από κάτι είναι η επόμενη "φούσκα"..."

Γράφαμε λοιπόν στις 31/10/2008:

"...Αν κινδυνεύουμε από κάτι είναι να μην φανούμε ψύχραιμοι στην επόμενη "φούσκα", που όπως επιτάσσει η ιστορία και επιβάλει η λογική θα είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από την προηγούμενη.

Παρατηρούμε όλοι την τιτάνια προσπάθεια κεντρικών τραπεζών και κυβερνήσεων να επαναφέρουμε τον πλανήτη της παγκόσμιας οικονομίας σε ισορροπία περιστροφής, ρίχνοντας στη ζυγαριά της εξισορρόπησης τεράστιες ποσότητες χάρτινου χρήματος.

Εγώ πιστεύω ότι τα καταφέρουν. Άλλοι όχι. Δικαίωμά τους.

Τι θα γίνει όλο αυτό το χρήμα μόλις ηρεμήσουν τα πράγματα; Ό,τι γίνεται τα τελευταία τριάντα χρόνια που ψάχνει να βρει καταφύγιο και δρομολογεί φούσκες. Μια στις μετοχές, μια στα ακίνητα, μια στα εμπορεύματα. Μόνο που αν τις προηγούμενες κρίσεις έριχναν στο σύστημα τη Μεσόγειο σε ρευστότητα, τώρα ρίχνουν τον Ατλαντικό και ίσως και τον Ειρηνικό μαζί...

Μοιραία λοιπόν το θέμα που θα προκύψει μπροστά μας και θα έχει αξία για διερεύνηση είναι η επόμενη "φούσκα". Όπως το 2006 το θέμα που είχε ενδιαφέρον ήταν να αρχίσουμε να λαμβάνουμε

μέτρα για το επόμενο κραχ. Λίγο νωρίς βέβαια αλλά για τα κραχ, όπως έχετε διαπιστώσει, ισχύει το καλύτερα νωρίτερα παρά αργότερα...."

Βλέπε: [Αν κινδυνεύουμε από κάτι, αυτό είναι η επόμενη "φούσκα"!](#)

Η λατρεία του ζώου...

Περίτα 11 χρόνια μετά νομίζω πως το σκάσιμο της "φούσκας" θα είναι το λιγότερο που μπορεί να μας συμβεί. Η άνοδος του λαϊκισμού όπως ακριβώς τη δεκαετία του '30 εγκυμονεί μεγαλύτερους κινδύνους, ιδίως αν συνδυαστεί με τη δημογραφική γήρανση της Δύσης και τη μεταναστευτική πίεση που ασκεί η δημογραφική έκρηξη του τρίτου κόσμου...

Επιπλέον οι κοινωνίες της Δύσης διχάζονται σε δύο άκρα. Το ισχυρό κέντρο που εξασφάλισε τη μεταπολεμική ευημερία δίνει τη θέση του σε "παλαβούς" αριστεριστές, περιβαλλοντιστές, δικαιωματιστές από τη μία και ακραίους συντηρητικούς εθνολαϊκιστές από την άλλη.

ΟΤσίπρας (της περιόδου Λαφαζάνη), ο Καμμένος, ο Κόρμπιν, ο Τζόνσον, ο Τραμπ και ο Σάντερς εκφράζουν την άνοδο των άκρων.

Η κοινή γνώμη μοιάζει ζαλισμένη από την ευημερία χωρίς προσπάθεια των τελευταίων δεκαετιών και μπροστά στον φόβο αναπροσαρμογής του βιοτικού επιπέδου εκλέγει διάφορους γραφικούς και επικίνδυνα απίθανους που υπόσχονται "λαγούς με πετραχήλια"...

Ανβάλεις τον Καματερό (το περίφημο νερό του Καματερού) επικεφαλής του τομέα υγείας, το πιθανότερο είναι στην επόμενη επιδημία να μετράς εκατόμβες νεκρών...

Παλαιότερα όταν στις αγορές επικρατούσε η "μανία" της άλογης πλεονεξίας οι ειδήμονες μιλούσαν για την κυριαρχία του "πνεύματος του ζώου". Ήθελαν έτσι να περιγράψουν τις άλογες προσδοκίες αλλά και τους παράλογους πανικούς...

Το "πνεύμα του ζώου" σήμερα δεν κυριαρχεί στις τιμές των ακινήτων και των μετοχών αλλά και στην πολιτική και την κοινωνία. Η έλξη που ασκούν εμφανώς διανοητικά και συναισθηματικά διαταραγμένες προσωπικότητες στον μέσο ψηφοφόρο είναι χαρακτηριστική.

Όσο πιο "ερεβώδης" και "ζωώδης" είναι η συμπεριφορά κάποιου τόσο πιο εύκολα ελκύει μια πλειοψηφία που έχει σιχαθεί τις ελίτ. Στη δεκαετία του '30 που παρατηρήθηκε μια ανάλογη κατάσταση οι "λαοπρόβλητοι" ηγέτες οδήγησαν τα μαγεμένα πλήθη σε μια τεράστια καταστροφή.

Τηγοητεία των "σκοτεινών" ηγετών εκείνης της περιόδου στα αλαλάζοντα πλήθη είχε περιγράψει ο ζωγράφος Francis Picabia στο έργο *Calf Worship*. Αυτό που στις αγορές ο Κέυνς το είχε περιγράψει σαν "το πνεύμα του ζώου" στην πολιτική από την πλευρά της ζωγραφικής εμφανίζεται σαν τη "λατρεία του ζώου"...

* Το "Πνεύμα του ζώου" (animal spirit) είναι μια έκφραση η οποία στα οικονομικά εισήγαγε ο John

Maynard Keynes με την οποία περιγράφει τα ένστικτα, τις παρορμήσεις και τα συναισθήματα που καθοδηγούν την ανθρώπινη συμπεριφορά σε περιόδους που κυριαρχούν μανίες και γίνονται άλογες ακρότητες.

CALF WORSHIP (FRANCIS PICABIA, 1948)

** "Η λατρεία του μοσχαριού" (Calf Worship). Ο Γαλλοϊσπανός Francis Picabia ζωγράφισε το έργο αυτό το 1948, έχοντας υπόψη την άνοδο του λαϊκισμού της δεκαετίας του '30 που οδήγησε στον πόλεμο και την κατοχή της Γαλλίας. Η λατρεία και υποταγή του πλήθους στον ζωόμορφο ηγέτη συμβολίζει την υποταγή του ορθού λόγου στα ζώωδη ένστικτα.

Η έκφραση του ζώου είναι βάνουση όπως συνήθως είναι η ψυχή των δικτατόρων εν αντιθέσει με το μιλίχιο χαμόγελο που εμφανίζουν δημόσια.

Ηεικόνα της λατρείας και της υποταγής του ζώου από τους ανθρώπους είναι έτσι δοσμένη καλλιτεχνικά ώστε να δημιουργεί δυσφορία...

kostas.stoupas@capital.gr

[Διαβάστε το άρθρο στο Capital.gr](#)